

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravniški prostori
2807 South Lawndale Ave.

Office of Publication
2807 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXXVI. Cena lista je \$6.00. Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., PETEK, 27. OKTOBRA (OCTOBER 27), 1944. Subscription \$6.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 211

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Velika ameriška pomorska zmaga nad Japonci pri Filipinih!

Roosevelt naznanil poraz japonske bojne mornarice v bitki pri Filipinih. Več japonskih ladij potopljenih in poškodovanih. Ameriške čete invadirale otok Samar.—Rusi invadirali Norveško in zasedli Kirkenes, pristaniščno mesto ob Ledenem morju. Nova sovjetska ofenziva na ozemlju med Varšavo in Vzhodno Prusijo. Transilvanija pod kontrolo ruskih čet.—Partizani okupirali Novi Sad ob reki Donavi.—Britska armada v ofenzivi na holandski fronti

PEARL HARBOR, HAVAJI. 26. okt.—Glavni stan ameriške pomorske sile je danes naznanil, da je ameriška pomorska in letalska sila v bitki pri Filipinih potopila ali težko poškodovala več kot 26 japonskih bojnih ladij. Japonsko bojno brodovje je v tej bitki doživelo najhujši poraz v svoji zgodovini. Bitka se je vršila v treh posameznih območjih in iz vseh treh so ostale japonske ladje pobegnile, nekatere teh resno poškodovane.

Z novo zmago ameriškega bojnega brodovja se je ameriškim silam odprla pot naravnost v Tokio. Med mornaričnimi veščaki prevladuje mnenje, da bo ta zmaga skrajšala vojno na Pacifiku za več mesecev.

Washington, D. C., 26. okt.—Predsednik Roosevelt je naznanil, da je bila japonska bojna mornarica poražena in razpršena v bitki z ameriško pomorsko in letalsko silo v bližini Filipinov. Ta se je pričela zadnji ponedeljek in zaključena je bila s popolno ameriško zmago v sred.

Rooseveltovo naznanilo o veliki ameriški zmagi je baziralo na lakoničnem poročilu admirala Williama F. Halseyja, poveljnika tretjega brodovja, mornarčnemu departamentu. Na podlagi tega poročila je dobila japonska mornarica smrtni udarec. Ameriška pomorska sila zdaj kontrolira Pacifik od zapadnega ameriškega obrežja do Kitajskega morja.

Admiral Ernest J. King, vrhovni poveljnik ameriške bojne mornarice, je prej naznanil, da so bile vse enote japonske pomorske sile udeležene v bitki.

Leyte, Filipini, 26. okt.—General Douglas MacArthur je naznanil, da je bil japonski bojni mornarici zadan najtežji udarec v tej vojni. Japonska 29.000-tonska bojna ladja, več krizark in rušilcev in trije letalonosci so bili potopljeni v bitki.

MacArthur je naznanil uspešne operacije proti japonski sili na otoku Leytu. Ameriške čete prodirajo naprej in dve tretjini tega otoka so že zasedle. Operacije čet podpirajo bojna letala z bombardiranjem japonskih pozicij.

Ameriški letalci so sestrelili 53 japonskih letal v spopadu v zraku, sami pa so izgubili pet letal. Ameriške čete so zasedle nadaljnja tri letališča pri Dulaigu, San Pablo in Bureauu.

Ameriške čete so invadirale nadaljnji otok v Filipinskih skupini. Ta je Samar, tretji največji v tej grupi. Poveljnik čet je general Verne D. Mudge. Obseg Samara je 5124 kvadratnih milj. Vse južno obrežje je pod kontrolo ameriških čet.

London, 26. oktobra.—Rusi so invadirali Norveško in okupirali Kirkenes, pristaniščno mesto ob Ledenem morju, in čez 30 drugih naselbin. Okupacijo Kirkenesa je naznanil maršal Stalin v odredbi dneva. Topovi v Moskvi so ponovno grmeli in naznanili novo zmago ruskega orožja.

Poveljnik armade, ki je zasedel Kirkenes, je general K. A. Meretskov. Naznanilo pravi, da so enote ruske bojne mornarice

Amerika priznala italijansko vlado

Kirk bo imenovan za poslanca

Washington, D. C., 26. okt.—Amerika in Velika Britanija sta priznali italijansko vlado, katere predsednik je Ivanoe Bonomi. To je v soglasju s obljubo predsednika Roosevelta in premijera Churchillja, da bosta pomagala k prerojenju Italije, bivše zaveznice Nemčije in Japonske.

Pomožni državni tajnik Edward R. Stettinius je naznanil, da je odločitev glede priznanja italijanske vlade padla po posvetovanjih z Veliko Britanijo, sovjetsko Rusijo in vsemi ameriškimi republikami z izjemo Argentine. Zavezniška kontrola Italije bo preklicana, ko bo vsa osvobojena in po splošnih volitvah, pri katerih bo italijansko ljudstvo odločilo, kakšno vlado hoče.

Britski zunanji urad je prej naznanil vzpostavitev direktnih odnosa z Italijo.

Alexander W. Kirk, ameriški reprezentant v zavezniški posvetovalni komisiji, bo imenovan za poslanca v Rimu, ko se bo kongres ponovno sestel v svojem zasedanju 14. novembra.

Vest iz Rima pravi, da bo za italijanskega poslanca v Washingtonu imenovan grof Carlo Sforza, zunanji minister v sedanjih italijanskih vladi.

Roosevelt in Churchill sta po konferenci v Quebecu, Kanada, podala izjavo, da italijansko ljudstvo ni odgovorno za udeležbo Italije v vojni proti zaveznikom, temveč le Mussolini in člani njegove fašistične klike.

Španija je problem za Francijo

Vlada zavrnila Francovo prošnjo

Pariz, 26. okt.—Prvi veliki problem pred začasno francosko vlado, katere predsednik je general Charles de Gaulle, na polju zunanjih zadev, je položaj v Španiji. Vsa znamenja kažejo, da se zunanji minister Georges Bidault ne mara vmešavati v španske zadeve.

Nobenega dvoma ni, da se francoski komunisti zanimajo za položaj v Španiji. Demonstrirali so že svoje simpatije napram španskim republikancem in gerilskim grupam, ki skušajo strmoglaviti vlado diktatorja Franca.

Znano je, da je Franco apeliral na francosko vlado, naj dovoli njegovi armadi prekoračenje meje, da likvidira španske protifašistične grupe. Vlada je apel odklonila.

Sentiment v Franciji je proti diktatorju Francu in fašistični kliki, ki ga vzdržuje na krmilu. Ogromna večina Francozov bi pozdravila strmoglavljenje Francovega režima. Samo oni, ki so vodili opozicijo proti bivšemu premijeru Leonu Blumu, so zagovorniki nevmešavanja v notranje zadeve Španije. V času civilne vojne sta zavzeli nevtralnost stališče tudi Velika Britanija in Amerika in s tem pomagali Francu in mu omogočili poraz fašistov. Obe sta ignorirali dejstvo, da je bilo to stališče v prilogi Hitlerju in Mussoliniju. Franco je porazil fašiste s pomočjo nemških nacijev in italijanskih fašistov.

DE GAULLE APELIRA NA ZAVEZNIKE ZA OROŽJE

Francoska notranja sila pripravljena za akcijo

TRIJE ZAROTNIKI OBDOJENI

Pariz, 26. oktobra.—General Charles de Gaulle, predsednik začasne francoske vlade, je apeliral na zaveznike za orožje, da bo francoska notranja sila lahko vodila vojne operacije proti Nemčiji v večjem obsegu.

Na prvem sestanku s časnikarji, odkar so Amerika, Velika Britanija in Rusija priznale njegovo vlado, je De Gaulle naglasil, da francoske tovarne ne proizvajajo dovolj orožja za notranjo silo in da se mora ta zanašati na pomoč s strani zaveznikov. Dalje je rekel, da nemška sila okrog 70.000 vojakov še vedno drži St. Nazaire, Lorient in La Rochelle, pristaniščna mesta ob Rokavskem prelivu. Z izjemo Bresta, kjer so Američani združili odpor sovražnika, je le nezadostno oborožena francoska sila v akciji proti Nemcem v teh mestih.

General je razkril, da se prva francoska armada bori na strani sedme ameriške armade na fronti v južni Franciji. V to armado je v zadnjih tednih stopilo čez 50.000 prostovoljcev. De Gaulle je rekel, da razgovori med Francijo in zavezniški glede okupacije Nemčije se še niso pričeli. Francija je za sklenitev sporazuma z zavezniški glede udeležbe v okupaciji.

Posebno sodišče je obsodilo tri Francoze. Spoznani so bili za krive sodelovanja z zarotniki, ki so 7. julija umorili Georges Mandela, bivšega notranjega ministra: Joseph Darnand in Pierre Boero sta bila obsojena v smrt, Pierre Lambert pa na dvajset let zapor.

Vojaško sodišče v Dijonu je istočasno obsodilo v smrt Pierra Clerca, Roberta Maccina in Gilberta Granvauxa. Vsi so bili spoznani za krive zločinov proti francoskemu ljudstvu v času nemške okupacije Francije.

Nemci zavrgli evakuacijski načrt

Občevanje med vojniki in civilisti omejeno

Bern, Švica, 26. okt.—Voditelji nacistične stranke so zavrgli načrt glede evakuacije Porenja. Ta je predvideval preselitev 10.000.000 ljudi iz Porenja v centralno Nemčijo, preden se je bitka za Porenje pričela.

Vzrok zavrnitve načrta je stanovniški problem. Ta je postal akuten kot posledica zavezniških bombnih napadov na nemška mesta in industrijska središča. Voditelji nacistične stranke so spoznali, da bi premetitev milijonov ljudi kvarno vplivala na nemško gospodarstvo.

Vojaške avtoritete skrbje, da vojniki ne pridejo v stike s civilisti, da se ne bi navzeli defetizma. Civilisti so izgubili upanje v zmago nemškega orožja. V Bern dospela poročila pravijo, da je bilo več civilistov aretiranih, ker so svetovali vojakom, naj odlože orožje in se podajo.

Skraini desničarski elementje v Franciji so v zagati. Ti bi radi videli, da bi bili francoski komunisti v Španijo in se tam borili proti fašistom. Francija se bi jih na ta način iznebila, reakcija pa bi dobila priliko za restavriranje predvojnega režima, kateri bi služil njenim interesom.

Domače vesti

Zrtve katastrofe v Clevelandu

Cleveland.—Slovenska naselbina in sploh vse mesto je še vedno pod vplivom velike katastrofe, ki se je zgodila zadnji petek ob 2:40 popoldne, ko je razstrelba tekočega plina v velikih tankih pri East Ohio Gas Co. zanetila velik požar, uničila vso bližnjo okolico več blokov daleč in zahtevala veliko število človeških žrtv.

Slovinci so v tej katastrofi zelo prizadeti, kajti prizadeti del mesta je bil skoraj izključno slovenski. Na vzhodni 61. in 62. cesti, kakor tudi na Carry ave. in Lake Courtu so zgorele skoraj vse hiše in nekatere tudi na St. Clairju. Uničenih ali poškodovanih je okrog 250 hiš, kakor tudi več tovarn. Materialna škoda se čeni čez \$10.000.000.

Do torka so ugotovili, da je 114 oseb izgubilo življenje v tej katastrofi. Žrtve bodo gotovo še večje, kajti pogrešanih je še večje število. Ob času tega poročila (v tork) še vedno iščejo sežgana trupla na pogorišču. V okrajno bolnišnico je bilo pripeljanih več kot 50 trupel, od katerih so bila nekatera tako zglenela, da jih ni bilo mogoče spoznati.

Kolikor je razvidno, je katastrofa zahtevala največ žrtv med delavci, ki jih je zajel požar v bližnjih tovarnah. Zgoreli so večinoma tudi vsi oni, ki so radi nočnega dela spali podnevi in jih je zajel požar speče. Človeške žrtve bi bile gotovo še večje, ako bi otroci ne bili v šoli.

Do tega poročila so bile ugotovljene sledeče slovenske žrtve.

Mrtvi: William Safran, star 34 let, Louis Kastelic, dve leti, Louis Safran, 62 let, Jennie Merhar, 46 let, George Kalčič, 62 let, Josephine Kalčič, 22 let, Mary Rose Zigmant, 29 let, Patricia Ann Zigmant, tri leta, George Kalčič, 62 let.

Ranjeni: Stella Mahnich, 14 let, Patricia Kasinac, sedem mesecev, Betty Kasinac, 22 let (mati Patricia), Joseph Matjašič, Anthony Zakrajšek, Victor Valentinčič, Joseph Kobe, Julia Mancin, Anthony Vleich, Anton Kennick, John Russ, M. Rakovec, Mary Modic, Mary Brodnik, 67 let, Joseph Kotnik, 55 let, Eugen Wenzel, 35 let, Frank Zakrajšek, 30 let, Anthony Pozelnik, 31 let, Frank Pohar, 62 let, Betty Ponikvar, 22 let, Mike Mahulich, John Novak, Albert Kotnik, Tony in Pepa Lah.

Pogrešani: Fay Klausner, Jessica Klausner, tri leta, Frances Klausner, 28 let, Tonia Klausner, dve leti, Anton Gruden, 80 let, Joseph Makovec, 60 let, Patricia Germ, dve leti, Joseph Komar, 87 let, Steve Kováčič, 77 let, Agnes Perne, 50 let, Ana Rajkocih, 69 let, John Zgonc, 60 let, Vera Sintič, John Wenzel, 85 let, John Wolf, 45 let, Mary Zigmant, tri leta, Barbara Butorac, 68 let, Justina Butorac, 26 let, Michele Butorac, sedem mesecev, Mary Krivacki, Vera Kastelic, 29, Mrs. Nosse, Josephine Skul, miss Kojančič.

Na St. Clairju je pogorela tudi Grdinova trgovina za pohištvo in več drugih poslopij. Tiskarna Ameriške Domovine je ostala nepoškodovana, toda list ni izšel do torka, ker ni bilo elektrike, ne plina, ne vode. Torkova številka je izšla, toda uredništvo pravi, da mogoče zopet preneha, dokler ne dobe plina in vode. Enakopravnost je izšla v sredo.

Od silne vročine so v sosedstvi popokale vse šipe — tudi na severni strani v farni šoli pri sv. Vidu. Najbolj zaposlen je bil župan Lausche, ki je prišel v Cleveland s kampanjske ture ter se povsem posvetil tej katastrofi.

Zavarovalne družbe so javno naznanile, naj se zglašijo pri

Dewey spet napadel Roosevelta

Administracijo obdolžil nepoštenosti

Chicago, 26. okt.—Gouverner Thomas E. Dewey, predsedniški kandidat republikanske stranke, je v svojem govoru na shodu v Stadiumu ostro napadel Roosevelta in obdolžil njegovo administracijo nepoštenosti. Dejal je, da je Roosevelt sponsoriral klub "posebnih privilegijev", čigar člani, če prispevajo tisoč dolarjev vsak, bi imeli besedo pri sestavljanju in izvajanju politike njegove administracije.

Shoda, na katerem je Dewey govoril, se je udeležilo do 30.000 ljudi. Pred shodom se je vršila parada po ulicah v glavnem delu mesta.

Dewey je citiral vsebino pisma z Rooseveltovo sugestijo glede formiranje kluba, ki naj bi pomagal financirati kampanjo za ponovno izvolitev. Vsak član tega kluba naj bi prispeval tisoč dolarjev v kampanjski sklad demokratske stranke.

Ideja glede ustanovitve kluba se je porodila v Beli hiši na konferenci med Rooseveltom, Robertom E. Hanneganom, načelnikom osrednjega odbora demokratske stranke, in Edwinom W. Pauleyjem, blagajnikom stranke. Dewey je kričal, da Rooseveltova administracija ne pozna nobene poštenosti, zaeno pa je plečiral na volilce, naj ga pošljejo v Belo hišo, da se povrne poštenost v Washington.

New York, 26. okt.—Robert E. Hannegan je dejal, da ni nikdar razpravljal z Rooseveltom o ustanovitvi "kluba privilegirancev" in da je Deweyjeva izjava brez podlage.

"Demokratska stranka nima finančnih angelov kot je Joe Pew iz Pennsylvanije," je rekel Hannegan. "Pew je prispeval tri milijone dolarjev v sklad republikanske stranke, kar je Dewey prezrl v svojem govoru, v katerem je Rooseveltovi administraciji očital nepoštenost."

Angleški načrt socialne zaščite

Vlada kritizirana zaradi zavlačevanja

London, 25. okt.—Churchillova vlada bo kmalu objavila poročilo o načrtih socialnega zavarovanja in zaščite ter o demobilizaciji oboroženih sil. Dokument o socialni zaščiti bo baziral na poročilu, ki ga je lord Beveridge predložil parlamentu v decembru l. 1942.

Vlada je predmet ostre kritike, ker je zavlačevala sestavo načrta glede socialne zaščite in zavarovanja. Objava načrta bo pokazala, ali ta vsebuje liberalne provizije o bolezenskem zavarovanju in pokojnini.

Načrt o demobilizaciji bo razkril, koliko mož bo odpuščenih iz armade, mornarice in letalske sile po porazu Nemčije. Demobilizacija in preureditev industrije za produkcijo civilnih potrebščin je problem, kateremu vlada posveča vso pažnjo.

Vse britske industrije so bile mobilizirane za produkcijo orožja, streliva in drugega bojnega materiala. Nekateri krogi se boje, da bo Amerika osvojila britska tržišča v povojni dobi. Očitno je, da se britske industrije ne bodo moge kosati z ameriškimi. Tekma za posest tržišč lahko povzroči trenje med Veliko Britanijo in Ameriko.

agentih vsi prizadeti, ki jim je oženj uničil ali poškodoval zavarovano imetje. Po konferenci z županom Lauschetom so uredniki East Ohio Gas Co. izjavili, da bo družba prizadetim povrnila vso škodo.

OSTER KONFLIKT MED ČLANI BELGIJSKE VLADE

Premier Pierlot zauzel odločno stališče proti levičarjem

KONFUZNA POLITIČNA SITUACIJA

Bruselj, Belgija, 26. okt.—Senca grožnje komunistične stranke, da bodo njeni reprezentanti izstopili iz koalicijske vlade, še vedno zakriva politično pozorišče v Belgiji. Voditelji stranke zahtevajo izvajanje programa, katerega so predložili vladi.

Premier Hubert Pierlot je zavzel odločno stališče proti komunistom in drugim levičarjem. Na izredni seji članov svojega kabineta je dejal, da ne bo javno razpravljal o zahtevah ekstremistov. Pogajanja se morajo vršiti z vlado, v kateri ima komunistična stranka dva reprezentanta.

Medtem ko ljudstvo čaka na važne odločitve o problemih prehrane, denarstva in ekonomije, so voditelji komunistov, socialistov in liberalcev namignili, da ne bodo dolgo sodelovali s Pierlotovo vlado. Naznanili so kampanjo, katere cilj je združitve vseh delavskih grup, ki naj bi potem formirala novo administracijo.

Po seji članov Pierlotove vlade je bila objavljena izjava, ki pravi med drugim:

"Člani kabineta so razpravljali o situaciji, ki je nastala, ko je M. J. Allemand, tajnik komunistične stranke, v pismu premierju Pierlotu izjavil, da bodo reprezentantje te stranke izstopili iz vlade, če ne bo revidirala svojega stališča. Vlada ne more sprejeti trditve v pismu, ker nimajo podlage. Premier je pripravljen izmenjati mnenja z Allemandom kot reprezentantom politične stranke, ki ima člane v vladi."

Komunistična stranka zahteva prenosno notranje sile, ki naj bi postala del redne armade, podpravljanje industrij, kaznovanje izdajalcev in konfiskacijo njihove lastnine ter ustanovitev nove administracije, ki naj bi prevzela kontrolo nad razpečevanjem živil in drugih potrebščin.

Sodnik izdal injunkcijo proti uniji

Los Angeles, Cal., 25. okt.—Sodnik Clarence M. Hanson je izdal injunkcijo proti uniji Screen Office Employees, velenjati v Ameriški delavski federaciji, ki prepoveduje plačevanje obveznega asessmenta po članih za politične namene. Sodnik je ugodil peticiji A. F. Baughna, odvetnika grupe članov te unije, ki so se uprli plačevanju asessmenta. Unija je tem zapretila z izključenjem.

Belgijski minister dospel v London

London, 26. okt.—Paul Spaak, belgijski zunanji minister, je dospel v London. Udeležil se bo konference, na kateri bo razprava o važnih vojaških problemih. Belgijska vlada je vznemirjena, ker ne more dobiti orožja in druge opreme za svojo oboroženo silo.

Ruska delegacija se udeležila konference

New York, 26. okt.—Tu je bilo naznanjeno, da je Rusija sprejela povabilo, naj pošlje delegacijo na mednarodno trgovsko konferenco. Ta se bo pričela v Ryeju, N. Y., 10. novembra.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdravstveno društvo (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz
naselbin

IGRA "PARTIZANI"

West Allis, Wis. — Za te vrstice mi je dala povod igra "Partizani", katero sem videl 22. t. m. v češki dvorani na 12. cesti. Igra je vzporedil hrvaški pevski zbor Sloboda.

Igra Partizani je nova in je bila prvič vpričorjena v Milwaukeeju. To je res izredno dramsko delo. Občinstvo je z zanimanjem sledilo dejanjem, v katerih je tudi veliko petja in godbe. Igra ima štiri dejanja. Prvo in drugo je pretresljivo, v srce segajoče in žalostno, tretje in četrto pa bolj smešno in maskevalno.

Igralci hrvaškega pevskega zbora Sloboda bodo to igro vpričorili v nedeljo, 29. oktobra, v Waukeganu v Slovenskem domu. Priporočam našim rojakom v Chicagu in Waukeganu, da jo gredo pogledat, zlasti oni, ki se zanimajo za dramatik.

Igre ne mislim podrobno opisati, toda meni je zelo ugajala, zato sem prepričan, da bo tudi vam. Udeležite se predstave, ne bo vam žal!

Za nameček smo bili deležni tudi malo presenečenja. Vsaj jaz sem bil. Nastopil je kandidat Miller, ki bi bil rad izvoljen v kongres, in prav pošteno smisel republikance, nato pa nam je predstavil bivšega milwaukeeškega župana Hoana, kateri kandidira za gubernerja države Wisconsin na demokratiški listi.

Demokrat Hoan je še vedno tisti ognjevit mož, kot je bil pred leti. Občinstvo ga je navdušeno pozdravilo in odobravalo njegova izvajanja.

Jugoslovanski odbor je že pretekli teden soglasno sklenil, da glasujemo soglasno za demokrate. Upam, da bomo zmagali. V kratkem bom opisal o političnem položaju, ki je nastal pri nas v zadnjih nekaj letih. Toliko za danes. Pozdrav čitateljem Prosvete in članstvu SNPJ.

Joseph Radeli, 686.

MOJ NASVET
IN PRIPOROČILO

Chicago, Ill. — Te dni je javnost čula o zapisniku, ki je prinesel neke nasvete, kako naj bi se razpolagalo s skladi, ki smo ga zbrali ameriški Slovenci v pomoč stari domovini, oziroma v pomoč našemu prizadetemu slovenskemu narodu, ki mu je usoda zadnjih štirih let odmerila visoko količino trpljenja.

Na seji v Pittsburghu so razmotrivali glede pomoči Jugoslaviji od strani ameriških Jugoslovancev in nasvet je prišel, naj bi se tudi JPO-SS priklonil skupnemu jugoslovanskemu odboru, kar seveda pomeni, da se tudi naš slovenski sklad odda v blagajno ZOJSA. Ne dvomim, da je ta nasvet prišel iz jako dobrega namena. Vendar pa po mojem mnenju ta nasvet za enkrat ni na mestu za vas, ker mi Slovenci smo vodili akcijo za naš reliefni sklad preveč na določeni podlagi, to se pravi, da se bo ves nabrani denar oddal ključno našemu slovenskemu narodu doma. Ako zdaj spremenimo to podlago, bo vodstvo JPO-SS sprejelo prevelik tveganje in se izpostavilo nevarni kritiki.

Na podlagi sklepov zbranih delegatov naših bratskih organizacij je bil JPO-SS izključno

ustanovljen za pomoč slovenskemu ljudstvu doma in na tej podlagi mora ostati dokler nam gl. odborniki naših bratskih organizacij ne dajo polno moč naše stalne spremembe.

Glede pomoči, kdaj naj se isto pošlje, se pa lahko določi, da je gre nekaj takoj z ladjo, o kateri se govori, da je že na poti, da bo odpeljala blago v Jugoslavijo. Za koliko in kaj se kupi, naj previdno in modro odloči vodstvo JPO-SS in tudi pod njegovo kontrolo naj se jo razdeli in pazi, da bo ta gotovo prišla v roke slovenskemu narodu, kateremu je namenjena.

V tem smislu je upravni odbor JPO-SS že osvojil sklep in zaključek, da kar se tiče pošiljanja obleke in blaga v stari kraj, da se naprosi ZOJSA, da naj bi nam dovolil poslužiti se njegovega dovoljenja za pošiljanje in razpečevanje takega blaga našim ljudem v stari domovini.

Ta vest je razburila med nami nekatere duhove, kar je znamenje, da vlada med nami napetost. Jaz bi apeliral na vse, naj ostanejo v takih slučajih hladni, ker kaka vzruženost zna naši akciji le samo škodovati. Ljudstvo bi začelo gledati nezupno in do tega ne sme priti. Držimo se začetnih in določenih določil in vse bo v redu. Mirno, preudarno in pametno naprej. To je moj nasvet in priporočilo v tej zadevi.

Na slovenski narod v Ameriki pa apeliram, naj poštvovalno prispeva v sklad JPO-SS. Čas, ko bo treba pomagati, prihaja, nabranega je pa še malo. Na noge vsi! Zbirajmo, da bo naša pomoč čim večja, ker le potem bo kaj zalegla. Pomagajmo trpečim doma, ki jih je zadel usoda strašnega trpljenja.

Leo Jurjovec,
blagajnik JPO-SS.

NA OBISKU

Littleton, Colo. — Prosim za malo prostora v Prosveti. Rada bi napisala nekaj vrstic o obisku moje prijateljice. Dejala sem ji, kaj kar ona napiše kaj vse je videla in kje je hodila, pa mi je odgovorila, da rajši čita kot piše. Tudi z menoj je tako.

Omenjena prijateljica se piše Mimi Polh iz White Valleyja, Pa. Dne 8. oktobra me je obiskala. Z njo je bila tudi njena hčer Mary Kormali in vnuk Kenneth.

Mimi je obiskala tudi svojo teto Mary Penko v Somersetu, Colo., katero ni videla že 32 let. Pred 32 leti sta skupaj prišli v Ameriko. Dejala mi je, da je bilo zelo veselo snidenje in težko slovo. Obiskala je tudi njene tri hčere.

Mimi je doma iz Koč. V stari domovini je bivala pri stari materi, pri Slosarjevih. Tam je živela do 15. leta, potem pa je prišla v Ameriko. Rekla je, da ne bo nikoli pozabila coloradskih hribov, zlasti Loveland Passa ne. Bila je na vrhu te gore, katera se dviga 11992 čevljev nad morsk gladino.

Pri nas je bila od 9. do 13. oktobra. Lepo je bilo, ko sva obujali spomine. Leta 1920 sva bili sosed. Tedaj je bila Mimi še zelo vesela, ker je še življenj. Bil je ji dober soproj in skrben oče. Potem pa je ostala sama s tremi hčerami, povrh

pa je tudi vzgojila Franka Boleta, kateremu je, umrla mati, ko je bil majhen otrok in tako mu je ona postala druga mati. Še vedno skrbi zanj, zlasti pa sedaj, ker se nahaja na bojišču in je neprestano v strahu, da se mu ne bi kaj hudega prepetilo.

Mrs. Polh se najlepše zahvaljuje družini Skrlj za gostoljubnost. Ta družina živi v Englewoodu, Colo. Enako se zahvaljuje družinam Glazar in Slavec iz Lafayette, Colo., za potrebo in gostoljubje. Z mrs. Slavec sta bili doma iz Koč in Knežaka na Notranjskem. Mimi niso znani tisti kraji, ker sem Dolenjka, doma iz Dolže. Moj soproj pa je doma iz Lokve na Primorskem.

Mimi mi je povedala, da rada čita dopise v Prosveti, posebno če se tičejo domačih zadev. Nekateri dopisi so zelo zanimivi.

Ob tej priliki se z mojimi soprojom lepo zahvaljujemo ljudem, ki jih niti ne poznamo. To je Kurnikovi družini iz San Franciscu, Cal. Moja hčerka dela v San Franciscu in stžilo se ji je po Slovenih. Pogledala je v telefonsko knjigo, prepričana, da žive Slovenci v San Franciscu, in zbrala ime, ki je zvenelo slovensko. Poklicala je Kurnikove in oni so ji šli zelo na roke, tako da jih ne more prehit. Iskrena vam hvala!

Na koncu pa najlepše pozdravljam vse čitatelje Prosvete in prav tako slovenske ujetnike v Zruženih državah.

L. Glazar.

STAVKA NA VRHNIKI

Detroit, Mich. — Vrhniški, rojstni kraj največjega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja, je velik in prijeten trg, ki leži južno od Ljubljane na prostoru, kjer se pričenja Kras na Notranjskem. Vrhniška okolica je čudovito lepa, obdana z gostimi hrami in smrekami ter drugim igličastim drevjem. V bližini so z raznim drevjem zaraščeni hribovi in v ozadju prelepe planine.

Po vrhniški okolici tečejo bistri potoki in dotoki kraške reke Pivke, ki nosi v teh krajih ime Ljubljanka. Vse od slavnega presihajočega Cerneškega jezera do Vrhniške se zliva voda iz potokov v eno strugo. Sploh se stekajo vsi studenci in potoki z okoliških hribov in planin na Ljubljansko barje in tvorijo Ljubljanko. Večina bogastva gozdov in sveta je po neki čudni "delitvi" ostala v rokah ducata premožnih ljudi nemškega rodu, ki so si obdržali politično oblast s pomočjo vere. V njihovih rokah je bila delovna in državna moč, industrije in trgovina.

Udobno, rajsko življenje se je nudilo v tistih krajih premožnemu sloju. Krasna okolica, čist zrak, obilo divjačine v gozdovih, dovolj ribolova — nebesa na zemlji za posedujoči razred. Na drugi strani pa več kot dve tretjini siromašnih najemnikov, bajtarjev in kajzarjev, ki so imeli najslabšo zemljo. Torej dva razreda, vladajoči, ki je bil v neznatni manjšini, in brezpravniki, ki je bil v pretežni večini. Ta ogromna večina se je mučila in delala za svoj življenjski obstanek, dočim jo je pešiča tujih in domačih bogatašev izkoriščala. Bilo je premalo industrije in tako tudi zelo malo za služka za vse prebivalce, našla pa so se odprta vrata daljne dežele, ki je sprejela v svoje naročje polovico delovnega sloja — Ameriko.

Po vrhniški okolici, po gozdovih in hribovih, rastejo razne žlahne in divje rastline. Siromašni ljudje, zlasti pa otroci, so po gozdovih nabirali razne korenine in

Edna Mae Sals, petstota delavka pri Curtis-Wright Corp. v Buffalo, N. Y., ki je darovala kri za vojake. Delavci v tej tovarni so organizirani v mednarodni uniji strojnikov ADF.

sočivje od zgodnje pomladi do pozne jeseni, včasih pa tudi pozimi, če je bila mila in brez snega. To robo smo prodajali domačinom prekupčevalcem. Nabirali smo česnovine korenine, od njih odtrgali ljubje in ga posušili, nakar so ga pošiljali v Nemčijo, kjer so iz njega izdelovali razna barvila. Tja smo pošiljali tudi podlesnice, ki je rasla v temnih gozdovih in je bila vse leto zelena. Rabili so jo za venec in dekorative. Dalje volovski jezik, spodlesek, kresnice, norično listje in korenine. Te rastline so pošiljali v razne kraje sveta, zlasti pa belo dono, ki ima zdravilna svojstva. Zdravila iz bele done so velike vrednosti za lečenje raznih bolezni in zdravljenje oči. Mnogo zdravi iz te rastline se danes izdeluje v medicinski tvornici Park Davis v Detroitu. Raste v Sloveniji in nekaj malega v Italiji in Rusiji. Seme te rastline so pred prvo svetovno vojno prinesli tudi v Ameriko in jo danes pridelujejo kot žlahtno rastlino v srednjem delu države Wisconsin, ki ima zanjo ugodno podnebje.

Poleg vsega tega so naši marljivi ljudje spravili v denar tudi žolod in "špansko muho" ter več drugih rastlin, ki so se prodajale v sezonskem času. Tako smo zaslužili nekaj krajcarjev ali vinarjev, včasih pa tudi nekaj kron na dan, kakor nam je pač bila sreča mila.

Majhna strojna usnja je imela nekaj ducatov izvežbanih delavcev; nekateri delavci so bili usposleni na žagah in v lesni industriji. V tistih časih je bila tam tudi pivovarna in upravitelj so bili Nemci, ki so živeli razkošno aristokratsko življenje. Kmalu pa se je zgodilo, da so zapravili vse podjetje, ki je propadlo še pred zadnjo vojno. Lenaršičeva stolarna je po nekaj letih obrata tudi propadla. Ostalo je le nekaj obrtnikov: čevljarjev, kovačev itd. Ostala je še ena in edina upoštevanja vredna industrija za obsejni vrhniški trg in okolico — opekarna. Delavci v opekarni (ceglarni) so bili smatrani za najnižje robotnike, ki so opravljali, v obeh izučeni obrtniki, najnižje, skoraj sramotno delo.

Svetlo-modro mastno zemljo je narava ohranila v debelih žilah ali plasteh nekaj čevljev pod površino na ravnini blizu hribovja. Iz tega materiala so izdelovali opeke za zidove in strešno opeko najboljše kvalitete, vse po navodilih izvedencev pokojne Avstrije. Do leta 1900 se je vse delo izvrševalo na roke, potem pa so opekarsko industrijo zmodernizirali. Zahteva po opeki je bila velika in pojavila se je nekakšna doba blagostanja ali prosperitete, kar je bilo vzrok modernizacije in posledica podviga v življenju sploh.

Pričele so se graditi hiše na Vrhnikih in po okoliških vaseh. Poldrugo uro oddaljeno vas Horjule je požar popolnoma uničil. Prizadeti so dobili vladno pomoč in zidalo se je vse vprek. Opeko so izvažali v Logatec in s čolni po Ljubljani in Ljubljano. V vrhniški okolici sta namreč obratovali dve opekarni, v katerih je od gotovih sezonah delalo od tri do štiri sto ljudi. Postavili so moderne peči in kurili so s premogom, prizidali so veliko modernost poslopje in montirali nove stroje, tako da se je produkcija za več sto odstotkov povečala.

Kaj pa mezde? Delavske mezde so bile od 40 do 80 krajcarjev na dan za enajsturno de-

lo! Ker je šla strojna produk-

cija hitro naprej, naročila pa so

se množila, je dal gospodar ne-

katerim delavcem delo od kosa,

mezd pa je sam določil. Razdeli

nas je v tri skupine ali grupe:

grupa pri stroju, za izdelavo

navadne opeke za zidove in za

odvažanje opeke. Seveda, vse

tri skupine so bile navezane dru-

ga na drugo. Največja grupa je

bila tista, ki je odvažala suro-

vo opeko, jo skladala in priprav-

ljala. Bilo nas je 17 mladih fan-

tov v starosti od 16 do 18 let. De-

lali smo dolge ure kot črna živi-

na in še prvi teden zaslužili vsak

po osem goldinarjev. Pri ostalih

grupah (vsi odrasli) so zaslu-

žili po dva goldinarja več. Vsaka

grupa si je izvolila svojega

voditelja; pri naši grupi so za

to mesto izvolili mene. Poleg

težkega dela in drugih sitno-

sti sem imel nalogo, da prešte-

jem vsak večer izdelano opeko

in poročam mojstru ter ostalim,

ki so delali od kosa.

Težko smo čakali sobotne pla-

če. Naslednji teden smo še bolj

trdo delali in zaslužili vsak po

osem goldinarjev in 60 krajcar-

jev. Tretji teden smo v naši

skupini poleg vsega tega mučne-

ga dela vzeli še delo od kosa, in

to ob večernih urah ter pri tem

zaslužili vsak po en goldinar.

Neko soboto, kakor običajno,

sem ob štirih opoldne delo ra-

čunal mlademu mojstru (delo-

vodji), ki je bil nastopil svoje

službo. Ta ni bil naklonjen del-

avcem in večkrat nam je rekel,

da mi smrkavci preveč zasluži-

mo. Ob peti uri sem šel v pi-

sarno h gospodarju po denar. Na

mizi je imel že ves denar pri-

pravljen v kupčih: krone, de-

setice, petice in vinarje, za vsako

grupo posebej. Kupček za mo-

jo grupo je porinil v moj klo-

buk. Zunaj na travi so fantje

sedeli po turško v kolobarju in

čakali. Razdelim mednje, vsa-

kemu devet goldinarjev, a glej

vraga, za mene pa ni nič ostalo.

Čudno smo se spogledali. "De-

narja je premalo," sem ogorče-

no ugovoril. "Zmečite takoj ves

denar nazaj v kloboke!" Še enkrat

sem odšel vsakemu svoje in

spet ni ostalo meni nič. "Gospod

se je gotovo zmotil," sem dejal.

"Zmečite denar spet v kloboke,

da ga nesem nazaj," nakar sem

odšel h gospodarju.

"Oprostite, gospod, dvakrat

smo prešteli denar in pronašli

da je 17 goldinarjev premalo."

Pa je odgovoril: "Vem, vem —

za vas je to preveč denarja, za-

to sem vsakemu odtrgal en gold-

dinar." Vprašal sem ga, zakaj

nam ni to prej povedal; kakor

naj sedaj fante zadovoljim.

Nahrušil me je s smrkavcem in

me izgnal iz pisarne.

Ta novica nas je udarila hu-

ješe kot palica. Denar sem spet

razdelil, fantje pa so preklinja-

li mojstra in gospodarja. Polo-

vica izmed nas je imela načrt,

da si vsak prihrani nekaj de-

narja za vojni listek, da se pred

vojaškimi leti odinemo v

Ameriko. Fantom sem predla-

gal, da gremo na breg Ljublj-

nice, da se pogovorimo. Soglas-

no so me izvolili za voditelja in

mi dali polno moč zastopstva

naše skupine. Govoril sem ko-

advokat, ki zagovarja ubijale-

in jih navdušil ter združil za

nastop. Prisegli smo si z desno

roko v zrak: "Ne gremo nazaj

delat, dokler ne dobimo zaosta-

le plače! Tisti, ki bi prekršil to

no prisego, bo nastrožje kazno-

van!" Segli smo si v roke, dolo-

čili kraj, dan in uro zborovanja

ter odšli v trg. (Dalje prihod-

njič)

Frank Gaber.

Borba za Balkan—II

Včerajšnji članek smo zaključili z besedami, da je Stalinova politika čudna in skrajno dvoobrazna—"machavielska." Cilj te politike je prvič, da čim bolj razširi svojo "sfero vpliva" po Evropi, predvsem v vzhodni Evropi in na Balkanu, in drugič, da čim bolj utrdi prijateljske odnose s močeno kapitalistično Ameriko.

Za dosego tega cilja se Rusija poslužuje vseh sredstev, tudi diametralno nasprotujoče se politike. V eni deželi igra progresivno vlogo, v drugi reakcionarno. Tako na primer vodi napram Italiji politiko "apizanja" včerajšnje fašistične reakcije—Badoglija in gnile kraljevske hiše—in Rumuniji pa je vsaj trenutno napravila "pobratimijo" s kraljevo raketirsko bando, dočim je na Poljskem v ostrem konfliktu ne samo s poljsko reakcijo, marveč tudi z demokratičnimi in socialističnimi elementi—slovanstvo je tukaj pozabljeno.

Na drugi strani je pa Rusija izmed velesil edina dežela, ki ne priznava Frankovega klerofašističnega režima v Španiji in mu streže po življenju. Progresivno vlogo igra zadnja leta tudi v Jugoslaviji s podpiranjem osvobodilnega gibanja in zdaj tudi na Bolgarskem; enako tudi v Čehoslovakiji. Glede Vatikana je zdaj pa zdaj "apizarska," drugič mrzla in kritična.

Tako vidimo na Balkanu—in v Italiji—dvojno ali bolje dvoobrazno rusko politiko, ki je iz načelnega stališča diametralno nasprotna. V Rumuniji—in Italiji—se za dosego svojega cilja poslužuje elementov, ki niso bili še nikdar nič drugega kot krvosesi in izkoriščevalci delovnega naroda, v Jugoslaviji pa je glavna opora elementov, ki žele zgraditi resnično demokratično federativno državo; enako vlogi, kolikor nam je znano, igra zdaj tudi v Bolgariji.

Kako si naj raztolmačimo ta ruski "machavielizem"? Kot rečeno, je cilj sovjetske politike, da dobi Balkan pod svoj vpliv. Za enak cilj se bori tudi angleška zunanja politika. Dokler je angleška vlada upala, da bo dosegla svoj cilj s podpiranjem velesrbske ubežne jugoslovanske vlade in Mihajloviča, je skrbela, da svet ni ničesar izvedel o partizanskih bojih proti okupatorju.

Ko pa je spoznala, da je Titovo osvobodilno gibanje postalo odločujoča sila v Jugoslaviji in da lahko z rusko podporo postane glavni faktor tudi na vsem Balkanu, je dala slovo Mihajloviču in velesrbsstvu ter pričela koketirati s Titom. Sigurno je računala, da bo s spremembo te svoje politike več pridobila, kar se tiče bodočnosti, kakor pa, če še naprej podpira Mihajloviča in njegove zamejne gospodarje.

Z drugo besedo: s koketiranjem napram Titovemu gibanju je šla v konkurenčni boj proti ruski politiki na Balkanu. Iz istega razloga se je zdaj Moskva pobratimila z rumunsko kraljevo in drugo petično reakcijo, ki ima močne vezi v kapitalističnih krogih v Angliji in Ameriki. In da Stalinova vlada potolaži tudi te kroge, je v "mirovno" pogodbo z Rumunijo zanesla točko, s katero je protektiran angleški in ameriški kapital v Rumuniji. S tem je na eni strani "apizala" močne tujezemske kapitalistične interese, na drugi pa z likvidiranjem vsake socialne revolucije pridobila rumunsko reakcijo na svojo stran.

Cilj te machavielske politike je—utrditev ruskega vpliva v Rumuniji in na Balkanu. Ta cilj je Moskva že v precejšnji meri dosegla, toda ne še popolnoma. Polena pod noge ji meče imperialistična Anglija, ki se ne bo pustila zlepa odriniti z Balkana. Vsaj Grško in tudi Albanijo si skuša za vsako ceno obdržati pod svojo dominacijo.

Ko so na primer sovjetske armade začele prodirati na Balkan, je z druge strani Anglija hitro invadirala Albanijo in Grčijo, da si z oboroženo silo zavaruje svojo "sfero vpliva" na tem delu Balkana. V tej igri za Balkan je šla Rusija še dalje in z napovedjo vojne Bolgariji v času, ko so se njeni zastopniki v Kairu pogajali za mir s predstavniki Anglije in Amerike, izpulila to deželo iz rok Angležev in jo potegnula pod svojo dominacijo.

Ta incident je baje zelo razjaril London in menda tudi Washington—mogoče je tudi to vplivalo na državnega tajnika Hulla, ki je vehementno odbil prošnjo bivšega rumunskega kralja za vstop v Ameriko na svojem povratku iz Mehike proti Braziliji, oziroma Rumuniji.

Kot ališimo iz dobro poučenih krogov, se je angleška politika zadnje čase pričela zelo ohlajati in obratovati proti maršalu Titu in jugoslovanskemu osvobodilnemu gibanju. Vzrok temu je, ker je baje Anglija izgubila bitko v Jugoslaviji na račun Rusije.

Ta bitka za Balkan je gotovo eden izmed glavnih vzrokov, da sta se Churchill in Eden zadnje podala v Moskvo. Kot smo

Elmer Davis

Imenovanje Elmerja Davisa za načelnika urada za vojne informacije je v veliki meri pripisano k razčiščenju zmedenih pojmov in nazorov glede propušanja važnih vestih z domače in vojni fronte ljudstvu, ki je do takih, za splošnost važnih in pomembnih vesti upravičeno.

Elmer Davis je bil imenovan za načelnika tega vladnega vojnega urada poleti 1942. Nekaj mesecev prej je rekel, "da je celotna vladna publikacijska in propagandna situacija obupno zmešana, s kakimi pol ducata agenturami, katere slede vsaka svoji liniji."

Sicer bo res, da brez vsake pogreške tudi sedaj ni, in zagrešijo se celo hude napake, kar pa je več pripisovati ogromni količini dela, ki ga vrši OWI (Office of War Information) nego čemu drugemu. Dejstvo je, tudi, da odločajo v mnogih slučajih o tej ali oni zadevi deloma neodvisni posamezniki, ki načeljujejo uradom tukaj ali pa preko morja.

Davis je sin bančnega predsednika v majhnem mestecu Aurora, Indiana. Njegova mati je bila učiteljica. Že v zgodnjih letih je pokazal ljubezen do knjig in do javnega nastopanja kot govornik. Sprito te zadnje lastnosti so ga že njegovi šolski tovariši nazivali "pridigarja."

Ko je bil dijak na kolegiju Franklin, je odnesel več nagrad. Zaeno z običajnimi študijami je dovršil še postranske študije, kar mu je pripomoglo, da je prejel šolnino, ki mu je omogočila triletno šolanje na vseučilišču Oxford v Angliji. Tekom počitnic je potoval po raznih krajih Evrope.

Po povratku iz Anglije je eno leto poučeval v višji šoli v svoji rojstni državi. Potem se je posvetil pisanju in je delal za deset dolarjev na teden pri publikaciji "Adventure Magazine." Kmalu potem je postal reporter pri listu New York Times. Deset let pozneje ga najdemo, v starosti 34 let, v uredniškem štabu NYT, za katerega je pisal tudi kratke članke. Leta 1924 pa je ustil časnikarstvo in se je posvetil kreativnemu pisateljevanju. Od tega časa dalje je pisal številne novele, črtice ter raznih člankov, ki so bili priobčeni po revijah in drugih publikacijah.

Kot ljubitelj klasične, Davis verjame, da poznanje stare ozir. antične zgodovine veliko pripomore k pravemu razumevanju tekočih dogodkov in pojavov, ki jih je prinesla s seboj vojna. Njegovi članki kažejo, da je progresivnih in liberalnih nazorov. Od jeseni leta 1939 naprej se je v svojih člankih bavil predvsem z vojnimi vprašanji. V novembru 1941, ravno pred zavratnim napadom na Pearl Harbor, je zapisal: "Zgodovino oblikujejo ljudje sami. In ako se ne bomo sami potrudili, da jo oblikujemo po svoji volji, tedaj jo bodo drugi oblikovali za nas, ki so pripravljeni delati za to in žrtvovati zato."

Četudi je bila služba direktorja urada za vojne informacije njegova prva javna služba, je postal Davis široko poznana osebnost po vsej deželi, ker je pred tem imel službo komentatorja pri CBS (Columbia Broadcasting System.) Ljudje so zelo čislali njegovo razsodnost in političnih analizah in mnenjih. On je hladno postavljaval dejstva in ni nikdar ničesar napovedoval ali prerokoval. Ob času napada na Pearl Harbor je imel visoko plačo v svojem poklicu in krog

njegovih poslušalcev se je cenil na 12.500.000 oseb.

Ko je postal direktor vladne novinarske agencije, si je postavil v glavnem štiri načela: 1) da morajo vse obstoječe vladne službe nadaljevati z razpečevanjem nevojnih vesti; 2) da morata imeti armada in mornarica zadnjo besedo v propuščanju vesti tikajočih se vojne in vojni operacij itd.; 3) da v kolikor se tiče vojni vesti ozir. materiala nanašajočega se na vojno in razpečevanega potom vladnih novinarskih uradov, se bo stekal skozi urad za vojne informacije, vključivši radio, filme, lepake in oglaševanje; 4) da razen v slučaju Centralne in Južne Amerike, kjer ima razpečevanje vesti in sličnega v svojem področju Nelson Rockefellerjev urad za medameriške zadeve, bo imel urad za vojne informacije popolno kontrolo nad vestmi za vse prekomorske dežele.

S pomočjo Milтона Eisenhowerja, brata gen. Eisenhowerja, je zgradil uspešno delujočo vladno organizacijo za vojne informacije. Neki založnik, ki je bil predsednik Iowa Broadcasting družbe, je bil nameščen za načelnika v uradu za domače vesti, dočim je bil Robert Sherwood, znani dramatik, imenovan za načelnika prekomorske novinarske službe urada za vojne informacije. Archibald MacLeish, načelnik informacijskega urada pred OWI, je prevzel mesto načelnika za določanje političnih smernic in odnošajev. Davis je uposlil v svoji novi organizaciji kakih tri tisoč uslužbencev, moških in žensk, ki so bili usposleni pri urejevanju vesti in radiooddajah za prekomorske dežele v prejšnjem uradu pod MacLeishem. Sedaj je oddajanih več kot dva tisoč radioprogramov tedensko in to v 27 različnih jezikih. V Afriko in v Turčijo gre čezdaljeve radioddaji, in tudi Indija je deležna za celih 800% več radiodemisij nego prej. S sodelovanjem Hollywooda se pripra-

Domnevanja o konferenci v Moskvi

London. (ONA) — Zavezniški opazovalci v Londonu izražajo mnenje, da je najbrže pripisati dvem vzrokom, da sta se Churchill in Eden tako kmalu po konferenci v Quebecu podala v Moskvo na nova posvetovanja. Prvi vzrok je to, da utegne vojna trajati še skozi vso zimo, drugi pa, da je nastalo nekaj političnih problemov, katere je treba takoj rešiti.

Ako se podaljša vojna preko zime, bo najbrže postalo potrebno, izdelati nekatere nove načrte. Široki načrt, ki je bil izdelan v Teheranu, po najbrže ostal nespremenjen, toda podrobnosti utegnejo biti drugačne v marsičem.

Vojaški problemi pa so tudi v ozki zvezi s političnimi problemi na Balkanu. Britanske in ruske armade se bodo morda kmalu sestale nekje sredi Balkana, a mnoga vprašanja glede notranje in zunanje politike tamošnjih držav so trenutno še nerazrešena. Tu je treba pred vsem pomisliti na časne režime v Jugoslaviji in Grčiji. Anglo-sovjetski sporazum je v teh vprašanjih neobhodno potreben, prav tako kot v pogledu Bolgarije.

Nov faktor v bolgarski situaciji je nastal včeraj, ko je bilo

vi tudi kakih petdeset filmov za kazanje v prekomorskih deželah.

Davis skuša predložiti prekomorskim poslušalcem temeljne pravice svobode govora in tiska ... stavke in politični spori niso zamolčani. Pogosto se posvetuje z armado in mornarico ter z državnim oddelkom (State Dept.) Včasih konferira s predsednikom Rooseveltom. Vedno skuša doseči to, da sme dati ameriški publiki čim več in čim popolnejše vojne vesti. V tem oziru je dosegel svojo prvo večjo zmago, ko je dobil dovoljenje, da podrobno opiše ameriški javnosti kampanjo v Italiji.

Nobena važna organizacija, posebno v vojnem času, pa se ne more pravilno razvijati brez zdrave kritike ... in samoobsebi je umevno, da je Davis mnogo kritiziran. Pravijo, da je potraten, dalje, da podpira demokratsko stranko s pomočjo OWI ... tozadevno se je hotelo uvesti celo kongresno preiskavo proti njemu na podlagi brošurice, v kateri je bil podan obris življenja peds. Roosevelta. Brošurica je bila poslana preko morja in Davisovi nasprotniki so zaglani vrišči. Davis je mirno odgovoril, da predsednik simbolizira Zedinjene države, "kot močnejši narod in kot deželo svobode in demokracije. To pa je ameriškiemu ljudstvu le v ponos in korist."

Po Davisu je padlo tudi, ko je nazval italijanskega kralja "mronic little king." Izkazalo pa se je končno, da je bila to v resnici krivda nekega podrejenega uradnega načelnika, ki spisa ni predložil svojemu predstojniku v odobrenje.

Navzlic vsem težočam in razburjenostim, ki se pojavijo od časa do časa, je Elmer Davis ravnodušen in mirno uravnotežen. To se izraža tudi iz njegovega glasu, ko govori po enkrat na teden preko radia. Na svojem mestu kot načelnik ali direktor OWI bo ostal nedvomno dolgo, da bosta poraženi Nemčija in Japonska.—FLIS.

javljeno, da je bil sklenjen sporazum med maršalom Titom in novo bolgarsko vlado, katere predstavniki na teh pogajanjih sta bila Dobri Tarpešev, minister brez portfelja, in Peter Todorov. Takošnja posledica tega sporazuma je, da pridejo bolgarske čete na jugoslovanskem ozemlju pod poveljstvo maršala Tita ter se bodo borile proti Nemcem.

Ta sporazum, ki je bil zaključen še predno je prišlo do rednega premirja, je povzročil na tem kraju tako posebno situacijo, da je postalo neobhodno potrebno, da jo veliki zavezniki prouče v skupnih dogovorih.

Poljski problem pa je morda še mnogo bolj nujen. Churchill se je pred kratkim razgovarjal s predsednikom Mikolajczykom, ter je dobil v roke ob tej priliki obširno zbirko dokumentov glede pogajanj z Rusijo in izmene dopisov, tičočih se nesrečnega upora v Varšavi. Znano je tudi, da je britansko javno mnenje jako naugodno reagiralo na sovražni sprejem, katerega je dobilo imenovanje generala Bora pri poljskem komiteju in vladi v Lublinu.

Često se je že pojavilo vprašanje, dali moskovska vlada podpira in krije držanje lublinske vlade ali ne. Naj si bo to kakorkoli, vsakdo ima tu občutek, da je treba razrešiti ta poljski problem, ker bi mogel sicer postati večer vir novih sporov in nesporazumljenj med zavezniki. Razven tega je tudi jasno, da bo rešitev tem težja, čim dalje se bo odlašalo.

Razgovori v Moskvi pa bodo najbrže obravnavali tudi mnogo drugih problemov, o katerih se razpravlja v evropski posvetovalni komisiji v Londonu. Definitivne rešitve mnogih zadev bodo najbrže počakale, dokler se trije veliki prvaki ne sestanejo znova, toda časne rešitve bodo vsaj omogočile komisiji delo, da ne zastane.

Eden teh problemov je najbrže vprašanje, kako postopati z Nemčijo, kajti tudi to vprašanje je v mnogih podrobnostih še nerešeno.

Glede poljske vlade tukajšnji krogi ne mislijo, da bo prišlo do važnih sprememb pred koncem teh moskovskih razgovorov. Mogoče pa je, trde govorice, da odstopi vojni minister, gen. Marjan Kukiel, ter da bo stopil na njegovo mesto gen. Tabor, eden pomolčnikov generala Bora (Kornrowskega), ki je nedavno prispel sem v Britanijo.

Vesti iz svobodne Jugoslavije

General McLean o partizanskih uspehih

Šef britanske misije pri Narodni osvobodilni vojski, general McLean je po radiu izjavil sledeče:

"Želim izraziti svoje čestitke generalu Koci Popoviću in njegovim četam za sijajne uspehe, katere so dosegli z napadi na prometne žile v Srbiji. Ti napadi so bili spretno koordinirani z aktivnostmi zavezniških zračnih operacij in izvajani z veliko hrabrostjo; dokazali so visoko razvito tehniško sposobnost partizanskih čet.

"Njihovi umni načrti so dokaz strateških in taktičnih sposobnosti poveljnikov, ki so se tudi tokrat pokazali dostojni njihovega velikega vodje maršala Tita. Ker so popolnoma uničili prometne žile skozi Srbijo, so general Popović in njegove čete vrgle sovražnika v težak položaj. Njihove operacije so igrale važno vlogo v velikih zmagah Združenih narodov, ki so bile v preteklih tednih dosežene na vseh frontah.

Te zmage so imele odločen vpliv na smer vojne."

Organizacija Rdečega križa v Jugoslaviji

V skoro vseh osvobojenih področjih Jugoslavije so organizirane enote Rdečega križa. Ljudstvo pokazuje velik interes za to organizacijo, za kar je dosti razlogov. Večina ljudstva je od lakote oslabiljena, brez oblačil in bosa. Posebno težko prizadeti so otroci. Pomanjkanje zdravil je strašno; majhni otroci mnogo trpijo radi pomanjkanja mleka in sladkorja. Rdeči križ je dobil posojilo 1.300.000 din. od Slovenskega narodnega osvobodilnega sveta. Ves narod prispeva kar največ more, da bi misija in delavnost te humanitarne organizacije bila čim bolj uspešna.

Rusija darovala 500.000 ton žita Jugoslaviji

Vest, da je sovjetska Rusija darovala ljudstvu Jugoslavije 500.000 ton žita in koruze, da se razdeli po Narodno-osvobodilnem odboru, je izzvala veliko navdušenje med ljudstvom, prvi vest radiopostaje Svobodne Jugoslavije in nadaljuje:

"V teži borbi proti Nemcem so naši narodi veliko pretrpeli. Nemo so požgali in razdeljali skoro cela področja. Radi uničenja živine in žitnih zalog v nekijh okrajih vlada lakota. Naši narodni osvobodilni odbori so morali preseliti ljudstvo iz teh krajev. Na tisoče ljudstva iz Kupreskega polja in Janje je preseljeno v Grmce, kjer je več hrane. V Gorskem Kotarju, Liki, Dalmaciji in Hercegovini je umiranje od lakote vsakdanji pojav. Naši borci stradajo skupaj z ljudstvom. V Bosanski Krajini se je mladina zaobljubila, da se bo postila dva dni v tednu v namen, da bi borci imeli več hrane, ali smrt radi lakote je navzlic temu nenavaden pojav v naših borbenih enotah.

"V tako kritičnih dneh je prišla pomoč iz Rusije. Ta pomoč je dana Narodno - osvobodilnemu odboru, ki jo bo delil ljudstvu skozi svoje organizacije. Ljudstvo, zavedajoč se te pomoči, je sklicalo sestanke in zborovanja, da bi izrazilo svojo hvaležnost in odposlalo priznanje in pozdrave veliki Sovjetski zvezi.

Govorniki na teh sestankih so naglašali, da je ta pomoč tem bolj cenjena, ker je dobro znano, da je tudi sam ruski narod pretrpel od razdejanja in ropanja sovražnikov več nego katera koli druga dežela. Ta pomoč, katero si je bratski ruski narod tako rekoč od ust odtrgal, je po našem ljudstvu sprejeta z globoko hvaležnostjo in obljubo, da bomo tudi mi izpolnili svojo dolžnost v borbi proti skupnemu sovražniku.—ZOJSA.

Ženski glasovi mor-da odločijo pri volitvah

Pri napovedovanju izida predsedniških volitev je navadno najtrši oreh za profesionalne politike žensko glasovanje. In to pot uživajo ženske volilke večjo mero respekt kot kdajkoli izza zadnje vojne, ko so izvojevale končno pravico do glasovanja in s tem dobile enakopravnost v političnem življenju dežele. Obe glavni stranki dvorita ženskim volilkam v tekoči kampanji.

Nekaj števil, ki jih hočemo navesti, bo pojasnilo, zakaj to dvorjenje in odlični respekt. Pred vojno se je število glasov oddanih po ženskih volilicah povečalo za 45%. Ali za časa kongresnih volitev v letu 1942 pa se je to število zopet povečalo na 53% v splošnem pregledu. In ker je sedaj milijone moških volilcev na frontah in drugod v vojaški službi, ter velika večina teh sploh ne bo mogla voliti radi restrikcij uvedenih v raznih državah, je umevno, da bodo ženski glasovi igrali veliko in važno vlogo v novembrskih volitvah. Registracijske številke po državah kažejo, da se je vpisalo za glasovanje v predsedniških volitvah veliko večje število žensk nego po navadi—več nego moških volilcev.

Od obeh strank so nedvomno republikanci najbolj zaskrbljeni. Del zaskrbljenosti povzroča dejstvo, da so v zadnjih volitvah ženski glasovi pomagali predsedniku nazaj v Belo hišo za nadaljnja štiri leta. Slamnata glasovanja tu in tam enako kažejo, da bo veliko število žensk oddalo svoje glasove za predsednika Roosevelta. Eno poskusno glasovanje je pokazalo, da je 88% žensk za Roosevelta in samo 82% moških volilcev se je izreklo za predsednika. Isto poskusno glasovanje je pokazalo, da je komaj 37% republikanskih volilk oddalo svoje glasove za Deweyja.

Možno je, da bo kampanja gvernerja Deweyja pridobila kaj ženskih glasov, a zadeva je vendarle problematična za republikance. Sicer pravijo politični opazovalci, da ni imel predsednik Roosevelt dozdaj tekmecev, ki bi se mogel kosati z njim v nastopu ter kremenitosti izražanja.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2637-59 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR	
Izvršni odbor	
VINCENT CAINKAR, gl. predsednik	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON TROJAR, gl. pomočni tajnik	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISHER, tajnik bol. odd.	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VRIHOVNIK, direkt. mlad. oddel.	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON GARDEN, urednik glasila	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
Podpredsedniki	
MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik	Box 54, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik	3887 W. 68th St., Cleveland 2, Ohio
Distriktni podpredsedniki	
JOS. CULKAR, prvo okrožje	417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje	R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje	7085 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje	3079 Randall St., St. Louis 18, Mo.
URSULA AMBROZICH, peto okrožje	418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šesto okrožje	833 W. 7th St., Walsenburg, Colo.
Gospodarski odbor	
MATH PETROVICH, predsednik	253 E. 151st St., Cleveland 10, Ohio
VINCENT CAINKAR	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN	1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
LORENZ LUTRICH	1937 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
RUDOLPH LISCH	700 E. 260th St., Euclid 17, O.
Porotni odbor	
ANTON SHULAR, predsednik	Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRATARICH	315 Tener St., Luzerne, Pa.
FRANK BARBIC	19511 Muskota Ave., Cleveland 18, Ohio
ANDREW VIDRICH	706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK	773 E. 188th Street, Cleveland 19, Ohio
Nadzorni odbor	
FRANK ZAITZ, predsednik	2301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANDREW GRUM	17183 Snowden, Detroit 21, Mich.
JOHN OLIP	231 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI	38 Westcreek Ave., Peru, Ill.
JOSEPH FIFOLT	1837 E. 60th St., Cleveland 3, Ohio
Glavni skrbnik	
DR. JOHN J. ZAVERNICK	2918 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

v podajanju svojih argumentov tako kot to more Dewey, ki ima poleg vsega tudi dober glas, ki lepo zveni preko radia. Wendell Willkie je sicer imel silno priključnost na volilce, ali njegova glavna privlačna politična čednost, pravijo opazovalci, je bila politična iskrenost, kar pa menda ne zadostuje za pritegnitev večine glasov.

Na volilni tehnici bodo precej odločali glasovni žensk, ki delajo po vojnih tovarnah in v industriji sploh. Teh žensk je 16.000.000. Delavske unije izvajajo precejšen vpliv na delavke v vojnih tovarnah, kajti delavstvo dežele je naklonjeno v glavnem demokratski stranki ozir. new dealu. Nič čudnega ni torej, ako obe stranki nastavljata ženske v važne kampanjske odbore.

Za političnimi kulisami pa se skriva še eno vprašanje, ki se ga ne priznava odprto, toda bo morda igralo znatno vlogo v izidu ženskega glasovanja. To vprašanje se suka okrog mrs. Roosevelt, ki je s svojim delovanjem povzročila, posebno na jugu, ostro polemiko radi njenega zagovarjanja pravic črncev in njihovega kulturnega razvoja. Tudi njeni

obiski na frontah so povzročili šušljanje, da dela za ponovno izvolitev svojega moža, a poskusne volitve so pokazale, da so povlačni moški nasprotovali njenim potovanjem, dočim so se ženske v veliki meri strinjale z njenimi aktivnostmi.

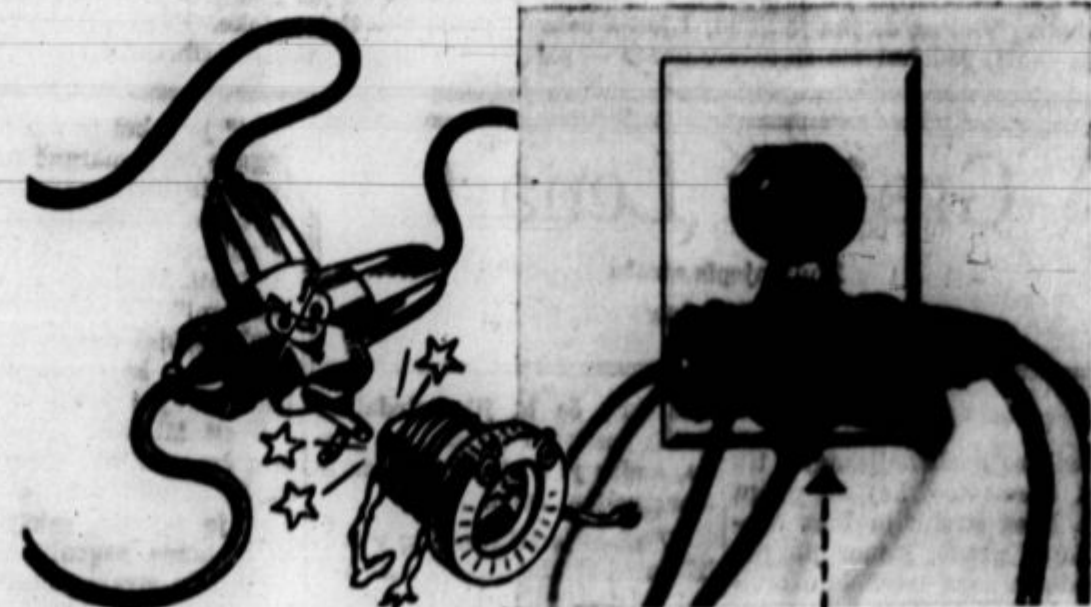
Ali najenostavnejši vzrok, da bodo morda letos odločali ženski glasovi v predsedniških volitvah, je pa dejstvo, da je letos večje število ženskih nego moških volilcev, brez ozira na to, da je deset milijonov ameriških moških v vojaški službi. Od 88.000.000 državljanov volilne starosti, je 44.000.000 žensk, kar je vzrok velike zaskrbljenosti političarjev obeh strank—FLIS.

Slovaška delegacija v Londonu

London. (ONA) — Slovaški narodni odbor je poslal v London posebno delegacijo, ki je prispela v Veliko Britanijo na posvetovanja s predsednikom Edwardom Benešem.

Delegati so potovali na Anglesko preko Italije. Delegacija sestoji iz enega socialisti, enega liberalca in častnika, ki ne pripada nobeni politični stranki.

To je en vzrok zakaj se stikala ("fuses") pokvarijo!

Največ prekinjenja električne postrežbe povzroče pokvarjena stikala in izgorjena fluzov. Pogostoma se to zgodi ker se rabi preveč žarnic na enem električnem dovodu. Ne delajte takih pomot. Rabite vse električne dovode, namesto da denete preveč žarnic na par stenskih dovodov.

Izognite se sitnosti. ne obremenite enega dovoda s več stikali.

PUBLIC SERVICE COMPANY OF NORTHERN ILLINOIS

Podpredsednik Henry A. Wallace odziva na pozdrave 4000 ladje gradniških delavcev v Philadelphiji.

GORNJE MESTO

POVEST IZ ZAGREBSKEGA ŽIVLJENJA

SPISAL

BOGOMIR MAGAJNA

(Nadaljevanje)

"Ne? Zdi se mi, tako slutnjo imam, da se bo tukaj vse srečno končalo. Ste zapomnili, v kateri trgovini je službenica? Če človek mnogo misli na človeka, pripotuje njegova duša do tistega človeka in zbudi odmev v njem. Ona si ne strže las. Lahko jo boste spoznali. Le pred trgovino počakajte kako opoldne in nagovori-te jo v mojem imenu! Pripovedoval sem ji od vas. Mudi se mi. Dajte mi roko! Pozdravite Jurkico! Zbogom!"

"Čakajte. Jurkica je rekla, da bi hotela samo vas poklicati, če bi zbolela, in nobenega drugega zdravnika."

"Oh, saj jaz nisem še zdravnik," je odvrnil Simon skoraj z nasmehom in odhitel.

Trgovina za godala je bila še odprta. Trgovec se je dobrodušno prismejal k njemu. Pogled mu je takoj obvisel na gosli, potem je premeril Simona z očmi in ga zadovoljno pozdravil.

"Kako popravilo, strune, note?" je vprašal.

"Ne," je odvrnil Simon, položil takoj škaflo na mizo in vzel gosli iz nje. "Jaz sem namreč muzikant in bi rad poznal vrednost teh gosli. Velikokrat mi je že svetlovala ta ali oni, naj dam preceniti njihov glas. Vem, da ste vi mojster v poznavanju takih stvari. Silno vam bom hvaležen, če mi naredite to uslugo."

Trgovec je z nasmehom vzel gosli v roke in trkal s prstom po njihovem hrbtu. Čudno žalostno je odmevalo iz votline. Potem je brenklil na strune. Glasovi so zbežali in umrli v temnih kotih.

"Te gosli niso stare, a glas je zelo lep."

"Mnogo ur sem preigral na njih."

"Verjamem. Če bi bile stare, bi bila njih vrednost zelo velika. Tako jih cenim na dva do tri tisoč."

"Ali bi jih kupili?"

"Da! Tisoč dinarjev vam dam zanje."

"Toda poprej ste rekli, da so vredne..."

"Seveda so vredne in tega ne tajim. Nobenemu ne tajim, ki pride prodajati k meni. Vedel sem, zakaj ste prišli sem, ko sem jih ocenil. Nikar ne mislite, da ste vi prvi. Drugim sem povedal vrednost in ponudil polovico tiste cene. Šli so drugam, a so se vrnili še isti dan. Prihranili bi vam rad pot; kajti, kakor vidite, je mnogo blata in snega zunaj in tudi zima je nenavadno ostra. Čas je, da se vendar enkrat pogrejte, kajne?"

"Dajte mi tisoč dinarjev, saj več res ne potrebujem?"

"Kaj mislite opustiti godbo?" je vprašal trgovec začuden, da se je Simon tako naglo vdal, kajti drugi so se pogajali vsaj pol ure več, preden so se popolnoma vdali.

"Da, da, kar angelom izročim vso godbo, naj jo odnese kamorkoli," je odvrnil Simon.

"Morda jo bo pa res kupil kak angel in se poigraval ob njej," je menil trgovec, ki ni razumel smisla njegovih besed. Zasmejala sta se oba.

"Za koliko jih mislite prodati angelom?" je vprašal Simon, ki se ni mogel nehati smejati.

"Za dva tisoč pet sto dinarjev in seveda na obroke; kajti niti nebeski muzikanti nimajo sedaj odveč denarja."

Zopet sta se zasmejala oba in vprašal je Simon, katerega oči so še vedno počivale na gosli.

"Ali prinaša mnogo ljudi instrumente k vam?"

"O da! Gimnazijci jih prodajajo z nekakim strahom. Vidi se, da jim je hudo. Ljudje vaše vrste — da, podobni ste si zelo v obraz — pa

jih prodajajo z nasmehom. Kaj se hoče, tako je življenje. Torej tisoč dinarjev."

Odšel mu je denar in mu stisnil roko. Simon je še enkrat vrgel pogled na gosli, a ga takoj umeknil. Zbal se je, da bi mu ne izginil nasmehek z ustnic. Priklonil se je in odšel takoj čez cesto v prvo trafiko. Tam si je kupil poln žep cigaret in jutrnjih časopisov. Že na pločniku pred trafiko se je ustavil, poiskal dnevne novice in našel takoj. Z nekakim zanimanjem je bral stolpec poskušanih samomorov in skoraj ni hotel pogledati niže, kakor da bi hotel podaljšati tisto majhno upanje, da je Jelka morda še živa, da se ji je samomor ponesrečil, da ona sedaj leži v bolnici in jo bo takoj obiskal. Komaj vidno mu je vztrepetala roka potem, ko so mu oči pripotovale po črkah navzdol in je zagledal stolpec, ki je bil tiskan posebej.

Samomor Slovenke na Savski cesti

V tej noči se je vrgla na Savski cesti tik pred nadvozom pod kolese cestne železnice osemnajstletna Slovenka, služkinja Jelka K., doma iz Bele Krajine. Pri njej so našli poleg poselske knjižice tudi "Poezije" nekega slovenskega pesnika in vseučiliško izkaznico s sliko medicinske S. J. Kolo ji je šlo čez prsi in je morala nastopiti smrt takoj. Obdukcija je pokazala, da je bila Jelka mati konec četrtega meseca. Vzrok smrti je najbrže pasja brezobzirnost mladega študenta. Truplo so prepeljali v mrtvašnico na Mirogoj.

Simon se je nekolikokrat ozrl krog sebe, potem je počasi zvil liste in jih vteknil v žep. Presenetilo ga je najbolj to, da je vzel Jelka s seboj Poezije in njegovo sliko. "Katera pesem le jo je nagnila, da je vzel tudi Poezije s seboj?" je premišljeval. Toda nenkrat se ni mogel spomniti prave vsebine nobene pesmi iz knjige, dasi se je zelo trudil, kajti to ga je sedaj posebno zanimalo. Vtis vseh pesmi je živel še ves živ v njegovi duši, vsebine posameznih se ni mogel spomniti. Potem pa je zagledal ob ulici brivnico in stopil vanjo, ne da bi dolgo premišljeval. Mojster in pomočniki so se spogledali. Simon se že dolgo ni bril. Toda kar trije so pritekli k njemu.

"Vi se sicer ne brijete in strižete, gospod?"

"Ne," je odvrnil.

"Ste danes namenjeni na ples?"

"Na ples sem namenjen."

Pomočniki so komaj skrivali veselost. Toda ker se Simon ni hotel več pogovarjati, je veselos polagoma upadala in nadaljevali so pogovor, ki ga je prekinil Simon, ko je vstopil.

"Jaz bi rekel," je govoril najstarejši, "da je bila tudi ona nekoli kriva. Kaj se je silila s študenti, če pa je bila le služkinja."

"Ne," je odvrnil drugi. "Ti ljudje znajo na čudovit način zapeljivati dekleta. Trudi se ti, kolikor se hočeš, pa pride študent in ti jo odpelje v enem dnevu. Za vse neumnosti so zakoniti na svetu. Za tako stvar jih pa ni. Moje mnenje je, da je on sam kriv in da je njegova krivda prav tako velika, kot da bi jo sam ubil. Kaj mislite vi, gospod, o tem? Ste čitali o samomoru tiste Slovenke?"

"Ne, zakona ni zato in bi tudi nič ne pomagalo, če bi bil. Ko človek prelamlja zakon, ne misli dosti nanj, še ko prelamlja zakone svoje duše, ne misli dosti nanje," je odvrnil Simon in videl, da se v zraku skoraj roga njegov obraz, kateri je prej nepremično strmel vanj, kakor bi se bal, da ga brivce ne rani.

"Mislite, da je tisti mediciner kriv?"

"Seveda je kriv."

"Če bi bil jaz mediciner, bi ne pustil, da bi prišlo z dekletom tako. Bi vi pustili?"

(Dalje prihodnjič.)

Angleški in ameriški delavski voditelji v Italiji, kamor so šli, da pomagajo pri reorganizaciji italijanskih delavskih uni. Ogleдали so si tudi fronto in se razgovarjali z generalom Markom W. Clarkom. Od leve na desno so: Will Lauther, predsednik angleške rudarske unije, Luigi Antonini, podpredsednik International Ladies Garment Workers ADF, general Clark, George Baldanzi, podpredsednik tekstilne unije CIO, Thomas O'Brien od Britanskega unijskega kongresa.

trpljenja, da je otroka spreletelo kakor sama smrt. Iztegnil je roke, sklonil se je iz zibke, da bi ga ustavil, ga rešil. In kričnil je besedo, ki je nikoli ni slišal.

"Oče!"

Obraz je utonil v brezno.

Tankrat je otrok sklenil roke in je molil svojo molitev, kakor je sama segla iz duše.

"O Bog, ki si v nebesih, daj da bo vse res! Če si pričal, da pride kralj Matjaž, ki bo odrešil nas in mene, daj da pride! Naj pride v zlatu in veselju, da ne bo več teh črnih strahov, da se bo smejala mati, ki se nikoli ni! Daj, o Bog!"

Nastežaj so se odprla vrata in prišel je kralj Matjaž. Prišel je s svojimi junaki, mogočen in sijajen pred vsemi. Na glavi je imel železno krono, v roki železen meč, njegov obraz pa je bil usmiljen kakor nedeljsko solnce.

Brez strahu, z verno spoštjvostjo ga je odgovoril otrok.

"O kralj Matjaž, ti obljubljeni, željno pričakovani, stori tako in vse, kakor nam priča povest! Težko nam je na svetu, lačni smo in žejni in strahov se bojimo; sami smo, nikogar ni bojimo; sami smo, nikogar ni li; daj nam kruha, daj nam veselja, da nas ne bo strah!"

"Na kruha in veselja!" je rekel kralj Matjaž in je položil preko zibke svoj dolgi železni meč.

Podgane so skrtale po trhljem podu, po raztrganih kotih, begale so lačne roke zibke, zaganjale se vanjo. Otroku se je zdelo, da sliši prav razločno, kako se pogovarjajo med seboj; njih besede so bile kakor grde kletve, sikajoče izza ostrih zob.

"Ti devetkrat prokletu življenje!"

"Pa si ga spremeni, duša, sama prokleta na vekomaj!"

"Kaj nikoli ne bo konca?"

"Nikoli!"

"Vsaj skorjo kruha, vsaj skorjo kruha!"

"Išči, zarij se v goli pod!"

Ena se je zagnala, skočila je v zibko, na odelo; vzpela se je, gnusna in naga, na zadnje noge, buljila je nanj z bodečimi očmi, blatni smrček se ji je tresel v hudobnem smehu.

"Ali me še poznaš?" je vprašala.

"Kajpak da te poznam!" je rekel otrok. "Zakleta duša si, Bog se te usmili, te odreši!"

"Čemu gledaš name kakor svetnik na izkušnjavca? Tudi ti si zakleta duša, devetkrat uboga! Drugačne kraje sva videla, lepše, tam na oni strani; jedla sva rumeno pogačo in sladko

mleko sva pila, zdaj glojeva les in pijevo lužo. In Bog se ne bo usmili, Bog spi!"

"Nikar!" je vzkričnil otrok in je zajokal od žalosti. "O Jezus, saj so rekli, da si preli za nas na križu svojo žlahtno kri! O Jezus, povej, da tudi name nisi pozabil!"

Tedaj se je nagnil k njemu obraz, tako čudežno lep in blag, da ga je vsega prešinila žarka toplota. Pod levim očesom se je svetila na belem licu kaplja rdeče krvi. Otrok je koj spoznal ta obraz, videl ga je že zdavnaj.

"Tudi nate je! Tudi ti se povrneš k meni, ovenčan z glorio!"

"Koliko časa še?" je vprašal in prosil otrok. "Koliko časa je še potreba, da ostanem med temi strahovi? Bojim se jih sam sem med njimi!"

"Kako si malodušen kako slab! Saj je minil šele trenutek, saj je šele jutro komaj! Potrpi, da poteče dan, da se nagne večer; takrat pridem!"

Pokrižal ga je po čelu in ustnicah in otrok je videl, da je dlan hudo ranjena in da se rana še ni zacelila. Bela roka je izginila kakor ugasne solčni žarek na steni.

Prav natihoma, prav boječe so se odprle duri. Prišla je mati, prinesla je kruha. Strahoma

Hotelske služkinje in čistilke

STALNO DELO DOBRE DELOVNE OKOLIŠČINE "Full" ali "part time," kakor želite. \$92.00 na mesec. Oglasite se EDgewater BEACH HOTEL v uposlovalnem uradu 5357 Sheridan Road

VAŠ PRIJATELJ—TRINERJEVO GRENKO VINO

Vsak stroj zahteva svojo čistost. Človeško telo je zelo delikaten stroj, vsled tega ga morate dobro očistiti. Le če je vaša odvajalnost točna, se zavarujete pred neprijetnimi neredi. Trinerjevo grenko vino z Vitaminom B-1 je zanesljiva železnica in milo odvajalno sredstvo, ki deluje brez škajanja in je prijazno za vživanje. Seveda ga morate vživati le po navodilu na steklenici. Trinerjevo grenko vino je v rabi pri številnih družinah v Zedinjenih državah in Kanadi in vsakdo je bil zadovoljen z njim. Kupite ga pri vašem lekarnarju, ampak v teh časih vsled slabe transportacije ako bi ga ne mogli dobiti v vaših soseskah, tedaj pišite na Joseph Triner Corp., 1333 S. Ashland Ave., Chicago 8, Ill. (Adv.)

KUHARSKA KNJIGA: Recipes of All Nations RECEPITI VSEH NARODOV

NOVA IZDAJA STANE SEDAJ \$3.00

Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izveždati in izpopolniti.

Naročite pri

KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.

216 West 18th Street

New York 11, N. Y.

so iskale njene oči, plaši je bil njen korak.
"Kaj ne spiš?"
"Ne spim, mati, nisem spal!"
Vzdignil se je v zibki.
"Ali te je bilo strah samega?"
"Strah me je bilo, mati!"
Pripovedoval je z nerazločnimi besedami, govoril z očmi in srcem, v tistem jeziku, ki ga razumejo matere.
"Kdo vse je bil pri meni, mati! Prišel je sveti Miklavž v zlatem mašnem oblačilu; dal mi je pomaranč. Prišel je kralj Matjaž, krono je imel na glavi; dal mi je svoj dolgi železni meč. Prišel je nazadnje sam Jezus in je rekel, da naj še malo potrpi, ker je šele jutraj; kadar bo noč, pride pome sam. Na licu mu je ostala še kaplja krvi, pokrival me je z ranjeno roko, rana pa še zdaj ni zaceljena!"

Vzela ga je v naročje in je čutila, da trepeče; pobožala ga je po licih, ki so bila kakor led. Neznana groza ji je hladno dihanila v dušo. Pogledala je otroku v široko odprte, resne in čiste oči; te oči so gledale srepo iz takih daljav in globočin, kamor ne seže dan.

(Se nadaljuje.)

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Vaš spomin ZA UMRILIMI

Vaše cvetice POSLANE ZA POGREBE V TOLAŽBO ONIM, KI ŠE ŽIVE

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawndale Avenue - Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Če va člani še plačajo pri amentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varoka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli prof od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnstvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnstvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zoruk, drisve in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.00	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plamu in si naročite Prosveto. List, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družina št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripikite k moji naročnini od naslednjega članova moje družine:

2. Čl. družina št.

3. Čl. družina št.

4. Čl. družina št.

5. Čl. družina št.

Mesto Drisva

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Grešnik Lenart

Življenjepis otroka Ivan Cankar

(Se nadaljuje.)

Časih so misli najjasnejše tik pred dremavico, koj na pragu sanj. Brez strahu in brez obotavljanja gredo, kamor jih povevedoma žene srce. Ne ustavi-jo se nikjer, tudi ne kraj brez- dna, kjer bi se trepetaje ustavi- la budna pamet. Mahoma ustva- rijo podobe, ki bi se dnevni- m, očem zdele neverjetne, spacne, iz bujnih pravilje vzrastle, pa so vendarle v svoji megleni bežnosti boli resnične od kame- nite resnice same. Predzrne so misli na pragu sanj, predzrne kakor na pragu smrti. Sunkoma odgrnejo težki zastor, ki skriva strahote zdavnaj preteklih dni, v katerih telo ni živelo, še ne trpelo; s prižgano svetilko sto- pajo v pozabljene hodnike in predore, kamor bi si podnevi še slutnja ne upala; ulomijo brez težave zapetata in zapahnje- na vrata v prihodnje bolesti, neizrekljive, da bi človeku zas-

tala kri, če bi jih ugledal na svetli cesti; ali bojzani ne po- zna, kadar je z njim tolažnica in zmagovalka, smrt.

V zibki je ležal otrok; v črni izbi med strahovi čisto sam. Vedel je pač, da je zunaj solnice, da so glasovi, da je smeh; ali to je bilo silno daleč. Tako daleč, kakor da ni in da šele bo. Izba je bila popolnoma ločena od te- ga solnčnega sveta, bila je nad njim, ali pod njim, izven njega je bila. Zunaj je šlo življenje svoje pot z lahkotnim, gospos- kim korakom, v pisani luči, kakor gredo dekleta k maši. V iz- bi je življenje ležalo na gnili postelji, bolno, vzdihujoče in lačno. Lačno in žejno; in niko- gar ni bilo, da bi stopil gorak in dobroten v ta mrz.

Odprla so se vrata nastežaj in v izbi je bila mahoma sama luč. Prišel je sveti Miklavž. Zlato mašno oblačilo je imel in dolgo belo brado in gledal je veselo.

"Na!" je rekel in mu je dal kos pogače in pomaranč in fig. Ta- ko se je blizu nagnil k njemu, da se je mehka brada dotekni- la zardelih lic.

"Sveti Miklavž, ali si pogle- dal sem!"

"Če prideš mimo, jima še re- ci, da naj koj prideta, zato da bomo skupaj jedli!"

Sveti Miklavž je šel, izba je bila črna i tiha, nobene poma- ranče ni bilo več na odeli. O- trok je zajokal, zakaj strahovi so mahoma zagnili vsa okna, da je bila strašna noč. Pod mi- zo je zaropotalo, vzdignilo se je veliko in sivo iz tal.

"To je pač Torklja!" je rekel otrok in je trepetal. Torklja je šla k njemu ob palci in sveče je imela v očeh, levico pa je skrivala za hrbtom.

"Nikar!" je prosil otrok. Nič se ni usmili, nagnila se je k njemu, da ga je vsega spreletel mrz ter mu je zvrnila na tre- buh velik kamen. Zibka se je zamajala, topila se je globoko in zmirom: globlje v brezno in mrakove.

"Prizanesi vsaj materi in Francki!" je zaklical otrok v tej grozi.

Od nekdaj iz globočin se je vzdignil obraz, tako ubog, tako ves razdejan od nezasišane